

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Corespondințele se adresează redacției
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficioase, concurse edicte	„FOAIA DIECESANĂ”
„ ” ” ” pe 1/2 an 5 ”	etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	iară banii de prenumerațiune și inserțiunile a
„ România și străinătate pe an 14 franci	de cuvinte 6 cor, până la 200 de cuvinte 8 cor.	ADMINISTRAȚIA
„ ” ” ” ” pe 1/2 an 7 ”	de aci în sus 10 coroane	Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș

Dela Șimlul-Silvaniei

Adunarea generală a „Societății pentru crearea unui fond de teatru român” s'a ținut joi la 1 August n. a. c. în Șimlul-Silvaniei Din toate părțile locuite de Români au participat oaspeți.

Încă *Mercuri* d. a. au sosit membrii comitetului, însoțiți de mulți fruntași. La gara din Șimlul li-s'a făcut o primire frumoasă.

Seara de cunoștință a avut loc în aceeași zi.

după ce s'a ținut o adunare la 11, președintele societății d-l Iosif Vulcan deschide adunarea cu următorul discurs:

Domnilor și Doamnelor!

Societatea pentru fond de teatru român, în numele căreia am onoare a Vă saluta, punând bazele la înființarea teatrului național, crează o școală practică de cea mai mare însemnătate, pentru cultivarea unui popor.

Școala aceasta propagă cultura morală, singura cultură, care poate să asigureze trăinicia popoarelor; căci morala e temelie tuturor instituțiilor, cari au putere de viață; tot ce e imoral, n'are decât o durată efemeră, trăește și strălucеște un timp oare-care, apoi se stinge și pierе. Morala clădește, imorala distruge.

Roma antică și dimpreună cu ea toate popoarele vechi ne arată, că numai până atunci au înflorit, până când la strălucirea lor au residat bunele moravuri; din momentul însă, în care ele au alunecat pe panta imoralității, când desfrul s'a urcat la tron și a călcat în picioare tot ce-i cinstit: numai decât s'a prăbușit în vânt și putere și glorie și renume și tot ce-au avut mare și admirat.

Nu numărul mare, nu bogăția strălucită și nu puterea brută sunt garanța viitoriului unui neam, ci baza morală. Fie o națiune cât de mică cât de nedreptățită și de asuprită, — dacă are conștiința moralei, nu va perî, ba se va rădica și va înflori.

Baza morală e isvorul din care, prin vecinica rânduială a firii, isbucnesc calitățile, cari feresc popoarele de toate primejdiile, cari le arată calea propășirii, le luminează mințile, le întărește brațele și le pregătesc viitoriul.

Morala este mama a tot ce-i bun și frumos. Ea

nasce toate ideile mari, ea inspiră toate faptele strălucite și ea ofere tăria a le esecuta.

Morala produce oamenii cinstiți, stâlpii societății și ai poporului: caracterele de model.

Caracterele sunt manifestarea cea mai pregnantă a moralei. Să ne oprim dar la cuvântul acesta și să studiem însemnătatea lui. Ne inspiră și locul, unde ne aflăm, căci acest corn de țară a dat neamului românesc pe bărbatul, al cărui caracter de aur va străluci totdeauna ca un exemplu clasic și căruia generațiile viitoare i-se vor închina de-apururi cu evlavie.

Caracterul este expresiunea calităților morale ale omului; emblema, care ne indică din capul locului valoarea morală a lui și ne spune numai decat, ia ce avem să ne așteptăm.

Caracterul dă direcțiune individului d'a porni pe o cale sau pe alta, d'a săvârși o faptă bună sau rea, d'a fi un om cinstit sau a deveni un ticălos.

Caracterul conducătorilor ficează soartea popoarelor, acela se imprimă în toate actele naționale, acela este binecuvântarea sau blăstemul lui Dumnezeu.

Caracterele mari ridică națiunile, ele sunt columnele, cari le susțin, ele sunt stelele, cari varsă asupra lor lumină, ca lumea să le vază și să le admire; caracterele slabe le compromit, le pregătesc căderea și le prăbușesc în prăpastia peririi.

Ferice de națiunile, în capul cărora destinul a urcat oamenii cu caracter neclintit, neinfiați de vanități personale, cu sufletul fără prihană, neamețiti de glorie efemere, fără rêvnă materialistă și fără alt scop, decât a-și servi neamul la întruparea unui ideal măreț.

Și vai de popoarele, în fruntea cărora se vără niște oameni mici la suflet, egoști, stăpâniți de slăbiciuni, prepuelnici, pizmăreți, cari vreau numai să domnească, să fie tămâiați — și îndată ce nu li-se mai satisfac poftele de despotism, devin nemulțumiți, se ceartă, părăsesc postul de onoare și vând cauza sfântă. — Ei sunt ca tâlharii, cari întră pe furis în biserica lui Dumnezeu, îmbracă sacrele odăjdii să propovăduiască evangelia lui Cristos și după ce au sedus alipirea credincioșilor jăfuesc altariul.

Cel ce abusează de încrederea poporului, este mai culpabil decât acela, care omoare pe tată-său, căci acesta stânge viața unui singur om, câtă vreme el ucide viitoriul unui neam întreg.

Istoria ne învață, că nici odată nu masele au pricinuit căderea ideilor mari, ci totdeauna invidia,

neînțelegerea și nimicnicia conducătorilor, cări se certau pe trofee.

Degeaba sunt talentele mari, cari orbesc lumea cu strălucirea minții lor, căci vine un moment de ispită seducătoare și dacă țaria caracterului nu le scutesce, alunecă pe povârnișul căderii morale. De aceea a zis un scriitoriu: „Mai bine caractere fără cultură, decât cultură fără caracter“. (Rembrandt als Erzieher).

Degeaba sunt toate ideile salvatoare, toate pornirile entusiaste și toate actele mărețe, — dacă cei ce le scot la iveală și le dirigează nu au firmitatea caracterului, căci astfel le lipsesce puterea nutritoare și susținătoare.

Degeaba sunt virtuțile înălțătoare, menite a ne deștepta cea mai adâncă stimă, dacă cei ce le profesază nu-'s decât niște comedianți, cari joacă un rol studiat, pentru ca să-și câștige aplausele mulțimii.

Degeaba sunt vorbele înflorilate, declamațiunile bombastice, — dacă faptele nu vin a le întări.

Degeaba e ori-ce stăruire, care nu-i dirigiată de oameni cu caracter, căci astfel nu are temelie vitală.

Caracterul având un rol hotărâtoriu atât în viața familiară, cât și în evoluțiunea obștească a popoarelor, formarea lui ni-se împune drept problemă de frunte. Formarea caracterului, prin exemple scoase la iveală, este o misiune principală a scenei. Iată unul din cuvintele, pentru care dorim să înființăm teatrul.

Pretutindeni, în familie și în societate, în fruntea tuturor stăruințelor, la toate posturile de onoare, oameni cu caracter. Asta trebuie să fie devisa societăților, asta e salvarea popoarelor.

Să fie oameni cu caracter părinții, căci cum sunt ei, astfel au să fie și copiii lor. A fi tată sau mamă este o mare fericire; dar ei să nu uite nici-odată, că fericirea aceea nu li-e hărăzită înzădar, că au o datorie de împlinit: aceea de a da pruncilor exemple bune, ca astfel aceia de mici să se deprindă cu bunele moravuri și să poată deveni oameni cum se cade.

Să fie oameni cu caracter învățătorii, cari au pe mâna lor crescerea tinerimii. Ori și, cât de grea este munca lor, ori și cât de cruntă e sudoarea feței cu care-și agonisesc cel codru de pâine: afle-și îmbărbătare și recunoștință în conștiința, care le spune, că au o misiune sântă. Să nu vie dar la școală cu nepăsare, fără nici o râvnă de lucru, par'că ar împlini o zi de robotă, căci neavând ei îndemnul, cum vor putea îndemna copiii să învețe? Să urce catedra cu surisul fericirii, că au privilegiul să răspundă cultura, morala; că pot cresce generațiunea viitoare. Și dacă nu simt în piept focul sacru, care se le spună, că au vocațiune pentru cariera lor: fie cel puțin oameni cu caracter și părăsească locul, unde nu pot produce nici un bine, ci numai stricăciune.

Fie oameni cu caracter servitorii altariului, preoții, cari predică morala creștină. Viața lor întregă să lucească drept oglindă nepătată, care să ne reflecteze numai purtarea cuvințioasă. Ei sunt lumina și paznicii moralei poporului. Pe cât de frumoasă e misiunea lor, au și o răspundere atât de grea. Ne închinăm cu evlavie celor ce o împlinesc cu vrednicie. Dar nu este mai scârbos decât preotul imoral, care în loc de a traduce în faptă învățăturile evangheliei, le tăvălesc în noroiu; care după nopți de orgie, cu ochii căzuți în orbite, vine smerit în fața altarului, așteptându-ne să-i mărturisim păcatele, ca să ni-le ierte.

Fie oameni cu caracter toți cei ce țin condeiul. Numai mâni curate să-l atingă, ca nu cumva să-l păteze. Să cultive bunele maniere, căci condeiul nu este ciomag. Să stea vicinic în serviciul cauzei drepte și

nici odată să nu cadă la rolul nemernic de condeiu simbriaș, care apără și laudă pe cel ce plătesce. Ei, cari țin să conducă opiniunea publică pe calea onoarei și cari judecă pe alții, să fie înși-și nepătați, ca nu cumva publicul să asiste la spectacolul greșos, cum niște aventurieri certați cu morala țin lecții de onestitate și judecă pe oamenii cinstiți.

Și fie oameni cu caracter toți câți conduc stăruințele de înaintare a popoarelor. Sufletul lor să rămâie curat ca aerul munților, unde nu străbat miamele corupțiunii, de unde numai fulgerele idcilor regeneratoare își iau sborul. La înălțimea cugetării lor, să desprețuească ademenitoarele strălucirii trecătoare ale obștei și să țină mai mult la stima ce-i impresoară și la sfințenia datoriei, ce au de împlini. Căci nu este dragoste mai ferbinte, stimă mai înaltă, glorie mai mare și fericire mai sublimă decât ceea ce-ți împletește recunoștința neamului tău. Și nu este pedeapsă mai grozavă decât a trădătorului, care își tîresce urgisit zilele din urmă ale vieții și moare blăstemat de toți ai săi, iar blăstémul acesta se perpetuează din generațiune în generațiune cum tunetul sguduitor se transmite din munți în munți umplând de groază oamenii.

Omul, creațiunea cea mai sublimă a lui Dumnezeu, are menire naltă pe pământ, aceea d'a reprezenta aici ideea divinității. Cugetele, vorbele, pornirile și faptele lui, toate au să fie îndreptate întru îndeplinirea acestei misiuni. El trebuie să fie bun, drept, curat, cinstit, de omenie, adeca cu caracter, căci om de omenie este numai un om cu caracter.

Un om cu caracter scie, că nu s'a născut degeaba în lume, că are datorii față de familie, societate, națiune și patrie. El scie, că numai împlinirea datoriilor sale li atrage stima obștei și-i aduce liniștea conștiinței sale. De aceea va ținea neclintit la credința sa și nici favoruri materiale nu-l vor seduce, nici stăvile nu-l vor descuragia, nici amenințări nu-l vor înfrica. Ci va merge drept nainte cu fruntea ridicată, cu graiu nefrânt, îndurând mii de miserii și luptând cu câți dușmani în lume.

Un om cu caracter are o linie de conduită bine fixată, pronunțată și hotărâtă. El nici odată nu va sta pe gânduri ce cale are să apuce, căci sentimentul onestității li va spune totdeauna numai decât, că nu poate să plece decât pe calea onoarei. Consciul de demnitatea sa, el nu se va încovoia în rëndurile celor cu devisa „Lasă-mă, lasu-te“ — ci va eși'n arena luptei, să-și dea ultima răsufare pentru convingerea sa.

Un om cu caracter, dacă se face apel la concursul lui, în o cauză obștească, nu va esita un singur moment, nu va zice nici odată „poate“, nu va răspunde, precum au obiceiul mulți: „faceți numai, că eu mă învoesc la toate“, căci la adăpostul acestor șovăeli și scuze se pitulesc minciuna și lașitatea, — ci va sări hotărît să dea mâna cu cei ce lucrează.

Un om cu caracter vîzînd primejdia, ce vrea să distrugă interesele mari, nu se va retrage și nu va zice, că nu se mestecă, pentru-că eventual s'ar strica cu cineva sau ar avea pagube materiale, — ci va desconsidera toate motivele personale și va pune în serviciul cauzei toată stăruința sa.

Un om cu caracter nu va face nimica îndemnat de interese individuale, ci condus numai de sentimentul datoriei. Sentimentul acesta este atributul fără care e peste putință să se simtă om deplin, întocmai cum nu poate să trăească fără să respire aer.

Un om cu caracter scie că onoarea e comoara cea mai scumpă a unui bărbat, că vorba dată e sfântă,

că steagul, la care a jurat, e viața lui; de aceea el nu va lipsi nici odată de acolo unde îl reclamă datorile lui de om corect.

Un om cu caracter nu poartă frică de judecata nimănui, căci are conștiința liniștită, că viața lui este o carte deschisă, în care nu se găsește nimica de condamnat.

Familia, societatea, națiunea, în fruntea cărora stau astfel de bărbați sunt fericite, viitorul lor este sigur, un viitor frumos și mare.

Dacă Dumnezeu m'ar întreba, ce-i cer eu națiunii mele: talente mari, bogății strălucite, puteri colosale, i-aș răspunde:

— Dă-ne Doamne cât de mulți oameni cu caracter!

Cu aceasta dorință, deschid adunarea generală.

Adunarea și-a rezolvat agendele în două zile.

Rapoartele comitetului au fost luate la cunoscință cu însuflețire, votându-se vredicului comitet absolutoriu pentru activitatea rodnică din anul societar expirat.

În comitet s'au ales: president dl *Iosif Vulcan*, vice-president dl *Virgil Onițiu*, în comitet dnii *Vasilie Goldiș*, *G. Dima*, *Petra-Petrescu*, *Emanuil Ungurean* și *Dr. Blaga*.

În privința înființării teatrului s'a decis, ca comitetul să pregătească materialul pentru adunarea viitoare, care va avea să chibzuiască modalitățile pentru realizarea mărețului scop.

Disertațiuni au fost două:

Dl *N. Sulică* a făcut disertația „*Un capitol din activitatea diacon. Coresi*”.

Dl *Ioan Budișan* a disertat despre importanța teatrului național sub titlul „*Teatrul ca mijloc al culturii*”.

Averea societății se urcă la cor. 286,289-25.

Cu ocazia adunării s'au ținut un banchet, un concert cu reprezentație teatrală și o petrecere dansantă. Toate au succes strălucit. Suprinzătoare a fost o expoziție de manufacturi de industria de casă.

Observări

asupra examenelor dela școala confesională gr. or. rom. din protopresbiteratul Caransebeșului cu finea anului școlar 1900/1901.

(Fine)

Biblioteci școlare în acest tract protopresbiteral sunt numai în Veleadeni și Brebul. În Brebul însă nime nu o cetesce, căci nime nu-și bate capul cu astfel de lucruri. Inițiatoriul înființării acestei biblioteci tânărul Ioan Roșca doarme azi somnul de veci și cu densusul s'au dus toate speranțele. Biblioteci private ale învățătorilor am văzut numai în Maciova la harnicul învățătoriu George Lipovan, în Ruginosu la învățătoriu Pavel Jurchescu și în Veleadeni la subscrisul.

Fără foi pedagogice de specialitatea noastră, fără biblioteci științifice, din cari să ne adăpăm ca dintr'un

isvor cu tot felul de cunoscințe folositoare, dăm prea mereu înainte, căci știut este, că pe terenul pedagogic se fac în continuu progrese și reforme noauă salutare. Cum vom fi noi în curent cu acelea, dacă nu avem o foaie de specialitate, carea să ni-le aducă înainte, carea să ni-le facă cunoscute?

Cu durere trebuie să o mărturisim, că pentru astfel de lucruri toată vina și rușinea cade asupra noastră a învățătorilor, că am avut foi pedagogice și scrieri de soiul acesta bune, foarte bune, am avut bărbați însuflețiți pentru astfel de lucruri, dar nu i-am știut prețuț, nu i-am sprijinit cum ar fi trebuit și astfel am ajuns astăzi de ocară.

Dar oare cu Reuniunea noastră învățătorească cum stăm? Suntem toți înscriși ca membrii la ea? Ne plătim taxele regulat? Luăm parte la adunările ei? Ce muncă prestăm și cu ce am contribuit noi fiecare la ridicarea, înflorirea și prestigiul ei? Ca funcționariul al Reuniunii vă cunosc pe toți frați colegi. Mult, foarte mult mai avem să facem și pe acest teren.

Am sciricit pintre învățători și m'am convins, că mulți dintre dinșii nu au abonată nici chiar o foaie politică, când avem atâtea foi politice cu preț foarte mic. așa încât și cel mai sărac om și le poate abona. Cum vom putea noi fi în curent cu lumea și cu mișcările din ea, dacă nu avem abonată nici o foaie?

La un examen din o comună venind vorba despre Africa un elev ne-a răspuns foarte curajos, că acolo de present curge o luptă crâncenă între Buri și Engleji.

Învățătoriu al acelei comune e un învățătoriu harnic și a îndemnat pe mulți poporeni de și-au abonat unii „Foaie Poporului” alții „Tribuna Poporului” alții altă foaie. Chiar și tatăl acelu băiat poate că o fi având vre-o foaie, din care cetesce copilul său.

Învățătoriu ar trebui și aici să premergea cu exemplul silindu-se a lăți gustul de cetire și în popor.

Fraților Colegi! mi-am ținut de datorință a aminti aici și despre aceste lucruri, pentru că și pe acest teren dăm prea mercu înainte, și aici mai avem mult de făcut.

Iată iubiți colegi, că v-am pus în vedere unele lucruri, unele greșeli de ale noastre, dar toate acestea le-am pus cu bunul gând și în speranță, că fiecare învățătoriu și le va delătura, dacă le are, așa că de aici înainte și anul viitoriu dacă vom ajunge zile cu sănătate să putem da numai vești bune despre învățătorii din acest tract protopresbiteral.

Ar mai fi încă multe de zis, dacă am lua tractarea fiecărui obiect de învățământ în special și cu deamăruntul, m'am mărginit însă a vă pune înainte toate observările mele numai în general, și în bună credință, că am făcut un mic serviciu învățătorilor din acest protopresbiterat, vă zic: Înainte! Iubiți Colegi! Înainte!

George Cătană

înv. și comisariu școlar.

Alegerea materiei pentru nobilitarea sentimentelor

Studiu pedagogic după Dr. W. Rein, A. Pickel și E. Scheller.

„Copilașii noștri trebuie să-și păstreze întrucât se poate lumea cea frumoasă a fanatasei lor ideale; ei trebuie să locuească paradisul lor, întocmai ca cei dintâi părinți, cari au fost adevărații primi copilași“.

Jean Paul.

E lucru destul de cunoscut, cum s'a ivit începând dela Pestalozzi încoace o mișcare neasămănat de mare pe terenul metodice, mișcare, ce s'a estins asupra tuturor disciplinelor școlii populare. Numai o disciplină s'a neglijat, *învățământul religiunii*. Dacă vom judeca după sumedenia de cărți, ce s'au scris cu respect la acest obiect, în casul acesta afirmațiunea noastră, că adevărat acest obiect a rămas neatins de mișcarea și dezvoltarea metodică, s'ar părea că o afirmațiune foarte eutozătoare. Sumedenia de scrieri însă nu trage nimic în cumpănă. După o aprofundare mai deaproape vom afla, că sunt tot ogașele cele vechi, pe cari totdeauna călcăm și bătucim din nou. Ce e drept, în timpul cel mai nou se resimte lipsa unei reforme, dar de o transformare faptică a învățământului religiunii suntem încă foarte departe. Și aceasta e destul de caracteristic, dacă vom aminti marea însemnătate a învățământului religiunii pentru educația tinerimii noastre, și urmările funeste și dureroase, ce se nasc din neglijarea acestui obiect pentru școlari și pentru poporul nostru în genere. Neglijarea aceasta pe lângă toate părerile contrare e destul de văzută mai ales pentru acela, care doresc să o vadă.¹⁾

Paralele cu cerințele metodice aplicate mai în totdeauna cu destulă serioșitate, s'au aplicat și la învățământul religiunii toate rezultatele tehnice obținute până în timpul din urmă, dar despre o aprofundare și studiere a materialului din religiune cu foarte puține excepțiuni până în timpul de față nici n'a fost vorba. Materialul a fost și a rămas același: istorioare biblice din testamentul vechiu și nou, catichismul, maxime, și un număr oarecare de cântece religioase. Și dacă s'a și discutat în multe rânduri despre alegerea acestui material, discușiunea a rămas totdeauna pe terenul bine țermurit al bisericii. Nu s'a cercetat nici odată, dacă materialul propus este adecuat minții copilașilor, ci s'au luat în considerație cu totul alte puncte de vedere. La urma urmelor era tot una, că pentru anul prim câte istorioare să se propună din

¹⁾ „Din învățământul religiunii de multe ori s'a propune prea mult; capul e săracul pe care l' avem mai mult în vedere, și mai puțin *inima*; atâta să memorisează și se catichisează, încât spiritul copilului nu-și primesce nici liniștea, nici claritatea dorită“.

Testamentul vechiu și nou, sau câte să rămână pentru anul al doilea și cei următori. Căci dacă se și prescurta materialul, materia ca atare nu devenia mai elementară.

Dar nu numai cu privire la material, ci și cu privire la prelucrarea metodică a aceluia s'au pus și s'au făcut câte și mai câte piedeci și greutăți de tot soiul. De multe ori nu s'a mai întrebat, că oare de ce fel de idei religioase simte lipsă natura micului băiat și care este dezvoltarea individuală a conceptelor religioase în băiat. Prea mult s'a validat până în timpul de față principiul, că: băiatul nu trebuie să înțeleagă ceea-ce învață de rost; priceperea va urma mai târziu. Mai pre sus de toate să se învețe din greu cât se poate mai mult de rost! S'au încumetat deci oamenii să ridice la valoare și se aperse pe terenul religiunii un principiu metodic, carele în toate celelalte obiecte învățământ începând dela Comeniu și Pestalozzi a fost respins cu toată hotărîrea, ca fiind un principiu fals și nenatural²⁾.

În privința aceasta era lumea așa de orbită, încât găsia o mântuire pentru copilași în masa materialului propus și în numărul oarelor din religiune relativ destul de mare. Cuvintele lui Aug. II. Franke, că: *»un gram de credință vie prefuesce mai mult, decât o mașă de cuvinte istorice«*, s'au dat de tot uitării; tot așa s'a desprins și adevărul, că simțul religios, ce viețuesce în învățatoriu și care percurge întreaga lui instrucțiune, este de mai mare valoare, decât o sumedenie de material din religiune accesibil pentru memorizare, și un număr prea mare de oare din religiune³⁾.

În chipul acesta a rămas apoi metodică învățământul religiunii departe de progresele făcute la celelalte discipline. Disciplinele acestea în urma unor stăruințe intensive și energice se și bucurau de unele rezultate, învățământul re-

¹⁾ Pe terenul religiunii ocupă un loc foarte însemnat și lucrarea dispoziției sufletesci, participare, ce se escunde de multe ori dinaintea ochilor învățatorului. Scim să prețuim țesutura internă și lucrarea impulselor religioase. Dar tocmai din motivul acesta opugnam cu toată rezoluția pernicioasă învățare de rost, carea înecă și nimicesce încă din gormene ori-ce sentiment religios. *Hansjakob*, „Din vremurile mele de studiu“, pag. 155.

²⁾ *Rothe*, Etica teol. pag. 161. „Pe punctul actual al dezvoltării istorice e de foarte mare însemnătate cerința, ca în școală și prin toate gradațiunile ei, prin o precumpenire precugetată în studiul religiunii, să se cruce și să rămână nevătămată planta cea fragedă a pietății juvenile în prima ei dezvoltare. Să avem tot numai instructori evlavioși în internul lor și să propunem mai puțin material din religiune, acesta să ne fie problema în viitoriu.“

„Cultura etică nu se promovează numai prin instrucțiune. Spiritul comun din școală, din clasă, personalitatea învățatorului oșemul lui în judecată, lucrare și conduită, a face și a nu face ceva sunt de mare însemnătate. Acestea influințează în mod involuntar asupra vieții interne a individului prin aceea, că sau că o ridică sau că o deprimează, iar puterea tainică a influinței învățatorului este mai tot așa de mare însemnătate, ca puterea împrejurărilor, sub a căror influință se formează substratul câștigat; puterea aceasta așadar la toată împlinirea nu stă mai pe jos decât influința cultivătoare a învățământului, în ce privește viața și formarea sentimentelor religioase-morale“. *Ziller*: Prelegeri din ped. gen. pag. 159.

ligiunei însă se bucura de numai de o pură imaginație asupra rezultatelor ajunse. Istorisirile biblice luate ca material de memorisare rămăneau amortite în micul băiat, iar maximele, cântările și acsiomele dogmatice, predate drept comoară pentru viitoriu, serveau mai curând la aceea, ca elevul disgustat de atâta îndopare, să iose din sinul bisericii și al religiunei¹⁾.

Esplicarea rocerută să manifesta numai prin vorbe goale. Cu vorbele acestea se făcea vuiet din greu. Definițiuni forțate și neînțelese, un șir anumit de fraseologii repetate abia puteau se deștepte și se escite credința în elev, ca și când acesta la vorbele alese și esprimate în fugă într'adevăr și-ar și gândi ceva. Căci la concepțiunile dogmatice lipseau și lipsesc reprezentațiile aperceptive din partea elevului. Pedagozi harnici și energici au făcut la toată întemplantarea încercări multifării și nenumărate pentru îmbunătățirea acestor stări de lucruri, de oare-ce vedeau prea bine, că indiferentismul poporului față de lucrurile religioase emanează mai ales din învățământul religiunei, propus tot de-a întoar-se-le și tot pe ogașele cele vechi, dar toate încercările au rămas până acum zădarnice.

Estremiștii, care parte în urma unor considerațiuni pedagogice greșite, parte în urma unui liberalism rău înțeles voiau să scoată din școală ori-ce învățământ din religiune, au amuțit cu totul, de oare ce *massa cea mare a învățătorilor nu vrea să scie nimic despre aceasta, ca să li se răpească adecă învățământul cel mai puternic și cel mai bogat în efecte pentru ajungerea scopului urmărit de școală preste tot²⁾*, dar ca să se facă propuneri pentru o reformă a învățământului din religiune din punct de vedere pedagogic, în privința aceasta toți sunt de acord.

E lucru sciut, că toate, ce stau în logătură cu religiunea reclamă multă discrețiune. Tot atât de lucru cunoscut e și aceea, că pentru toate celelalte obiecte de învățământ putem face reforme cu mult mai ușor, decât pentru studiul religiunei. Cu toate acestea trebuie să facem încercările posibile. Și e timpul suprem. *Chestiunea religiunei este pentru noi per eminentiam o chestiune a viitorului nostru național.*

(Va urma)

Alt răspuns

La articolul din Nr. 27 despre esamenele din Valeadeni, Maciova și Caransebeș, părintele Ioan Stoian trimite, cu datul din 26 Iulie v. 1901, Redac-

¹⁾ Dörpfeld, Religiunea creștină și libertatea omului, pag. 124.

²⁾ Valentin Trozendorf zicea cu tot dreptul, că: Acela rupe soarele de pe cer, răpește omului primăvara, care ar îndrăzni se escumnice învățământul religiunei din școală, sau i-ar statori o poziție mai subordinată.

țiunii „F. D.” un răspuns, în care reducând la personalități observările făcute de „Colegul” și rogând forurile, competente să se ocupe cu afacerea d sale de catechet constatază, că și esamenul din religiune a fost declarat de „succes” din partea adunării despărțământului, la care au luat parte PP. OO. DD. Andreiu Ghidiu, Dr. Traian Badescu și Dr. Petru Ionescu. Părintele Stoian nu neagă mai departe, că la esamen s'a folosit de carte și că nu cunoaște încă pe deplin metoda religiunii, — fapte, cari nu-i-se pot lua în nume de reu, când majoritatea catichetilor nostri folosesc cartea în esamen și mai ales când numai în anul acesta în urma unei ordinațiuni a Ven. Consistoriu a început să propună religiunea în școala populară. În fine părinte Stoian nu crede, că „Colegul” dispune în masură tocmăi mare de convingerile și de maximele de viață, de cari — după părerea „Colegului”, — părintele Stoian n'ar dispune.

Varietăți

Doauă procese câștigate. Doauă procese purtate în contra Sârbilor au fost finalizate la Curie în favorul Românilor. Sunt procesele de despărțire ierarhică ale comunelor Parța și Becicherecul-mic din Bănat. În ambele procese sentința, cu putere de drept, sună pentru împărțirea întregii averi, acum aflătoare în mâna Sârbilor, în două părți egale, dintre cari o parte să rămână la Sârbi, iar cealaltă să fie predată Românilor.

† **Episcopul Nicanor Popoviciu.** Episcopul sârbesc al Timișorii Nicanor Popoviciu a răposat Dumineca trecută dimineața.

Mulțămită publică. Domnul Dr. Ioan Popoviciu, advocat în Orșova, de origine fiu de preot din Tufări, cu nobila sa soție doamna Ana Popoviciu, având simțământ adevărat creștinesc, au dăruit sfintei biserici din Tufări un potir de aur cu linguriță de cuminecat, acoperământul pentru potir, discul cu stea, aerul mare, aerul mic și altele în mare preț. Domnul Vasilie Segercian, prim-forestier în Orșova cu nobila sa soție doamna Valeria Segercian au dăruit o s. Evanghelie mare, cu care se va celebra numai la sărbători mari. Onoratul comitet parohial gr. or. român din Oravița, la îndemnul domnului Nicolae Hașca pictor bisericesc din Oravița, a dăruit doauă rënduri complete de odăjdii mai vechi, unul roșu înflorat cu sirmă albă, iară altul negru, un litieriu, o cadelnită și patru sfeșnice cu patru stihare pentru administranți. Domnul Ianăș Tomescu, căpitan de vapoare din Turn-Severin, și nobila lui soție Sofia, au dăruit o icoană mare „Tronul Maicei Domnului” pictată pe pânză, în cadru lat aurit. Domnul Constantin Ostoia, reprezentantul minelor dela Drâncova, proprietariu în Vodița lângă Tufări și Orșova, cu soția Eva, au dăruit doauă icoane mari foarte frumoase „Sfinta Treime” și „Cina cea de taină” pictate

pe pânză și cu cadre late aurite. Doamna Ana Popoviciu, soția răposatului Meilă Popoviciu, fost polițaiu de oraș în Orșova, a dăruit un stihariu preotesc. Domnul Iova Popescu din Topleț, a dăruit un liturgieriu nou cu litere noi. Domnul Petru Gheleşan din Topleț, un octoic mic pe opt glasuri. Domnul Pavel Teranu din Jupalnic, un policandru nou aurit. Domnul Luca Ghergulescu învățătoriu, cu Domnul Simion Balaciu jude comunal, ambii din Tufări, au dăruit sfântul Antimis. Pentru aceste prețioase daruri și de mare folos sântei noastre biserici, lipsită de aceste obiecte până acum, rugăm pe Atotputernicul, ca dăruitorilor să li stee în ajutoriu, iară dela întreaga comună bisericească Tufări cu filia Coramnic primească cele mai căldutoase mulțămiri. *Nicolae Therziu* preot și președinte al sinodului parohial. — *George Pecurariu* epitrop prim bisericesc.

Mulțămită publică. Spectabilul Domn *Ilie Trăilă*, avocat în Oravița, cu ocazia onomasticei d-sale, a binevoit a dăruț sântei noastre biserici : 5 cor. (cinci coroane). Să-l țină Dumnezeu cu pace și sănătate. *Jurjova*, 25 Iuliu v. 1901. Epitropia parohială.

În interesul bolnavilor de ochi suntem rugați a publica, că de *Adormirea Maicii Domnului*, când e nedeia la *Ciclova-română*, d-l Dr. Crăniceanu medic-șef al infirmeriei de ochi din Roman, va petrece acolo zece zile și poate fi consultat de cei ce sufer de boale de ochi sau au trebuință de operațiune la ochi.

Bibliografie

Din literatura populară : *Făt frumos din lacrimă*, Poveste de Eminescu. Editura Librăriei Ciurcu, Brașov. 1901. Prețul 20 fil.

Raportul IV al școalelor capitale ort. orientale române de băieți și fetițe din Logoj pe anul școlastic 1900/1901. Elaborat din însărcinarea corpului învățătoresc de *George Joandrea*, învățător. Logoj, Tipografia Ioan Florea 1901.

Biblioteca teatrală edată de Societatea pentru crearea unui fond de teatru român, nr. 8 : *Pentru ochi lumii*. Comedie în 2 acte de Labiche, localisată de Gil. Proprietatea Librăriei Ciurcu, Brașov 1901.

Licitațiune minuendă

Pe baza ordinațiunei consistoriale Nr. 2524 B. ex. 1901 se escrie licitațiune minuendă pentru îngrădirea cu gard de fer a bisericii din **Mircovaț**, protopresbiteratul Bisericii-albe, diecesa Caransebeșului, ținândă la 13/26 August la 9 oare antemeridiane în școala confesională.

Doritorii întreprinderii acestui lucru sunt obligați a depune vadiul de 10% după prețul de esclamară 3263 cor. 29 fil. și au să dovedească, că sunt măestri-lăcătari cvalificați.

Mircovaț, 20 Iuliu, 1901.

1—3 [46]

Comitetul parohial în conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurse

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala gr. or. rom. din **Voiteg**, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt :

1. În bani gata 400 cor.
2. 5½ jughere pământ arătoriu cu un venit de 246 cor.
3. Pentru participare la adunarea generală a reuniunii învățătoresci 20 cor.
4. Pentru participare la conferințele învățătoresci 20 cor.
5. Pausal scripturistic 12 cor.
6. Cörtel corespunzătoriu cu grădină de legumi.
7. 8 metri de lemne aduși în curtea școalei pentru încălzirea salei de învățământ, alți 8 metri pentru învățătoriu.
8. Pentru curățirea și încălzirea salei de învățământ, apoi pentru văruirea acesteia și a ocolului comuna îngrijește însăși, dacă însă ia învățătoriu asupra sa aceste sarcini comuna îi solvesce 60 cor.
9. Dela inmormentări unde va fi poftit 1 cor.

Pentru servicii învățătoresci prestate înainte de ocuparea postului din concurs, comuna nu acoardă alesului nici un altfel de emolument decât cele înșirate aci.

Învățătoriu ales este îndatorat a purta cantortul în și afară de biserică, a face pe notariul comitetului și sinodului parohial și a purta socoata bisericii și cultului.

Concurenți să-și înainteze concursese ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial la P. O. Oficiu protopresbiteral gr. or. rom. din Ciacova.

Concurenți sunt poftiți a se presenta în vr'o Duminică sau sərbătoare în s. biserică, nu însă în ziua de alegere.

Din ședința comitetului parohial ținută în 16 Iulie 1901.

2—3 [44]

Ștefan Teran

preș. com. par.

Petru Ciolac

not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc la școala conf. gr. or. română de prunci din **Ghilad**, protopresbiteratul Ciacovei, se escrie concurs cu termin de concurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“

Emolumentele sunt :

1. În bani gata 600 de coroane ;
2. 12 metri de lemne numai învățătoriuului, aduse în curtea școalei ;
3. 4 jugere de pământ ;
4. Cörtel liber cu grădină intravilană ;
5. Pentru scipturistică și tipărituri școlare 10 coroane ;

6. Pentru participarea la conferințele învățătoresci, ordinate de Ven. Consistoriu diecesan, 20 de coroane ;

7. Pentru participarea la adunarea generală a reuniunii învățătorilor conf. gr. or. români din diecesa Caransebeșului 20 de coroane ;

8. Dela fiecare înmormântare la carea însuș va participa 80 de fileri, dacă se petrece mortul la s. biserică 1 coroană (una coroană :)

9. Cărașii gratuite, când învățătorul călătorește în afaceri oficiale și anume : până la reședința protopresbiterală tractuală, până la locul ținerii conferințelor învățătoresci în protopresbiterat și respective până la cea mai de aproape stațiune a călei ferate dela comună.

Concurenții au să dovedească : a) că au atestat de calificațiune cu calcul general cel puțin bun, b) că au pregătire de cel puțin două clase gimnasiale, reale ori civile : c) că pricep musica vocală și instrumentală și sunt în stare de a instrua și conduce corul vocal. — Alesul învățătoriu este îndatorat a îndeplini funcțiunea de cantor bisericesc.

Doritorii de a concurge la acest post, sunt avisați ca suplicile de concurs—adjustate conform statului org. bis. și a regulamentului școlariu—adresate comitetului parohial — să le substearnă Pre On. Oficiu protopresbiteral în Ciacova.

În fine concurenții sunt poftiți a se presenta în vre-o Duminecă sau serbătoare în sânta biserică din loc, nu însă în ziua de alegere.

Ghilad, din ședința comitetului parohial, ținută în 8 Iuliu. 1901. 45 2—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr or. rom. din **Cireș-Timiș**, protopresbiteratul Logojului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile.

Acest post e împreunat cu următoarele emolumente și adecă :

1. Salari învățătoresc 540 cor., eventual dacă învățătoriu nu ar folosi 2 $\frac{1}{2}$ jugere de pământ estravilan, al cărui venit e de 60 cor., salariul complet de 600 cor.

2. Lemne pe sama învățătorului 24 cor.

3. Pentru participarea la conferințe 10 cor.

4. Pentru scripturistică 10 cor.

5. Pentru participarea la înmormântări, unde va fi poftit, 80 fil.

6. Cvartir liber constătătoriu din 2 chilii, cuină și cămară.

Alesul învățătoriu pe lângă oficiul său va avea a purta și agendele scripturistice ale comitetului și sinodului parohial.

Cunoscătorii de musica instrumentală spre a inființa și conduce un cor vocal vor fi preferiți.

În fine concurenții sunt poftiți a se presenta, dară numai cu încunoscintărea Protopresbiterului con-

cerninte, în vre-o Duminecă sau serbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic ; iară concursese adresate comitetului parohial să se substearnă în terminul prescriș Prea On. Oficiu protopresbiteral în Logoj

Cireș-Timiș, din ședința comitetului parohial ținută la 24 Iunie 1901.

[47] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru întregirea posturilor vacante în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul gr. or. rom. al Făgetului, se escrie concurs cu terminul de 30 de zile dela prima publicare.

1. Temereșci, un post de învățătoriu cu salariu anual de 600 cor. în bani, pentru conferințele învățătoresci 10 cor., pentru scripturistică 20 cor., pentru lemne de foc pentru învățătoriu și pentru școală 96 cor., pentru reuniunea învățătorescă 20 cor., 3/4 juger pământ arătoriu și locuință liberă în edificiul școalei cu grădină.

Coșteiu, un post de învățătoriu cu salariu anual de 600 cor., în bani, pentru conferințele învățătoresci 10 cor., pentru scripturistică 4 cor., 16 metri volum de lemne pentru foc numai pentru învățătoriu 35 cor. 52 fil., pentru servitoriul școalei 16 cor., dela înmormântări 40 fil., și locuință liberă în edificiul școalei cu grădină de un juger.

3. Surducul-mic, un post de învățătoriu cu salariu anual de 560 cor., în bani, pentru conferințele învățătoresci 10 cor., pentru reuniunea învățătorescă 10 cor., pentru scripturistică 10 cor., 16 metri volum lemne de foc numai pentru învățătoriu, trei jugere pământ clasa I. 90 cor., dela înmormântări, unde va fi poftit, 80 fil., iar cu liturgie 1 cor., și locuință liberă în edificiul școalei cu grădină de 1/4 juger.

Concurenții au a-și așterne petițiile instruate conform normelor din vigoare în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al tractului Făget

Învățătoriu ales este îndatorat a purta cantoratul în s. biserică și a purta scripturistica în comitetul și sinodul parohial.

Pentru servicii învățătoresci prestate înainte de ocuparea postului din concurs, comuna nu acoardă alesului nici un altfel de emolument, decât cele înșirate aci.

Comitetul parohial doresce, ca recurenții să se prezenteze în vre-o Duminecă sau serbătoare în s. biserică, dar nici de cum în ziua de alegere.

Făget, în 23 Iulie 1901.

1—3 [48]

În conțelegere cu comitetele parohiale

Sebastian Olariu m. p.
protopresbiter.

Se escrie concurs pentru întregirea postului învățătoresc la școala confesională resăriteană română din **Calina**, protopresbiteratul Oraviței, cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt:

1. Salariu anual 600 cor.
2. Doauă jugere de pământ arătoriu cu venit anual de 80 cor.
3. 24 metri de lemne, din cari are a se încălzi și sala de învățământ.
4. Pentru scripturistică 10 cor.
5. Pentru conferințe și reuniune 20 cor.
6. Dela ficcare înmormântare 80 fl.
7. Cortel liber cu grădina de legumi.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați, ca suplicile de concurs adresate comitetului parohial să le subștearnă Prea On. Oficiu potopresbiteral în Oravița-montană. Alegândul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul bisericesc.

Concurenții sunt a se presenta în vre-o duminică ori sârbătoare în sânta biserică.

Se observă, că alesul învățătoriu, numai după un serviciu de 5 ani prestat în loc, primesce adausul cvinevenal.

Calina, din ședința comitetului parohial ținută în 10/23 Iulie, 1901.

1—3 [49]

Comitetul parohial.

în conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Se escrie concurs pentru întregirea postului învățătoresc la clasa II-a dela școala confesională resărit. rom. din **Gârliște**, protopresbiteratul Oraviței, cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt:

1. Salariu anual 600 cor.
2. Pentru conferință 40 cor.
3. Pentru scripturistică 20 cor.
4. Cortel liber.
5. Dela ficcare înmormântare, unde va fi poftit, 1 cor., iar unde va participa cu corul 4 cor.
6. Pentru lemne 100 cor., din care are a încălzi și sala de învățământ.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați, ca suplicile de concurs adresate comitetului parohial să le subștearnă oficiului protopresbiteral în Oravița-montană. Alegândul învățătoriu este îndatorat să poarte scripturistica comitetului parohial și să fie cvalificat a instrua și conduce corul bisericesc.

Concurenții sunt polțiți a se presenta în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică.

Se observă, că alesul învățătoriu, numai după un serviciu de 5 ani prestat în loc primesce adausul cvinevenal.

Gârliște, din ședința comitetului parohial, ținută în 10/23 Maiu 1901.

[50] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru întregirea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. rom. din **Secaș**, protopresbiteratul Oraviței, se escrie prin aceasta din nou concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 600 cor.
2. 3 jugere pământ.
3. Cvuartir cu grădina de legumi.
4. Pentru scripturistică 6 cor.
5. Pentru conferințe 15 cor.
6. Pentru adunarea generală 15 cor.
7. Șesprezece metri lemne aduse de comuna bisericască, din care are a se încălzi și sala de învățământ.
8. Dela ficcare înmormântare, la care se îndatorează a lua parte, 40 fl.

Recursele pentru acest post, adresate comitetului parohial, sunt a se înainta la Oficiului protopresbiteral gr. or. rom. în Oravița-montană.

Se observă, că alesul învățătoriu, numai după un serviciu de 5 ani prestat în loc, primesce adausul cvinevenal.

Cei ce doresc a ocupa acest post, se invită a se presenta în vre-o duminică sau sârbătoare în s. biserică din Secaș.

Din ședința comitetului parohial gr. or. rom. ținută la 8/21 Iuliu 1901 în Secaș. 1—3 [51]

George Popa
președinte.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Băile Herculane (Mehadia).

(Herkulesfürdő, Ungaria).

Stațiune balneară internațională în Bănat

situată în valea romantică a Cernei.

Aer azonic. Tot confortul posibil. Lumină electrică. Musică militară. Teatru.

Vindecă radical: reumatism cronic, podagră, rachita, henroid, anemie, boale de rinichi și beșica, conturbări ale circulațiunii sângelui, etc.

Inceputul sezonului la 1 Maiu.

Stațiune a trenului **Expres și Orient-Expres** pe linia **Budapesta-Orșova-Bucuresei.**

Legătură cu vapoarele danubiene.

Numerul vizitatorilor preste 10,000 pe an.